

## Yttrande

IM Individuell Människohjälp

2016-07-01

Kulturdepartementet

103 33 Stockholm

## **Betänkandet Palett för ett stärkt civilsamhälle (SOU 2016:13) Ku 2016/00504/D**

IM Individuell Människohjälp har beretts tillfälle att yttra sig om betänkandet SOU 2016:23. IMs synpunkter på helhet och delar följer nedan.

### **Inledande sammanfattning**

Civilsamhället har varit och är en central del av den svenska demokratin. Samtidigt finns det på senare tid en oroande utveckling där civilsamhällets roll förskjuts allt mer från kravställare till serviceleverantör. En trend som pågår parallellt med förskjutningen från medborgare till konsument. Runt om i världen inskränks civilsamhällets möjligheter att agera fritt. Det ser vi även på nära håll i Europa där auktoritära stater som bara ser ett fritt och levande civilsamhälle som ett hot. Partier som inspireras av detta tänkande finns även i Sverige. I konkurrensutsättandet av välfärdstjänster i Sverige har civilsamhället kommit att spela en perifer roll. Sverige har valt att prioritera näringslivets aktörer. Från andra länder ser vi tydliga exempel på hur civilsamhället tillåtits bli en mycket viktigare aktör i dessa frågor. Det finns med andra ord stora utmaningar vad gäller civilsamhällets roll i Sverige i framtiden.

Därför ser IM Individuell Människohjälp mycket positivt på SOU 2016:13. Ett gediget arbete där civilsamhällets aktörer noga lyssnats in har gett en bra och mycket informativ utredning. Utredningen lyfter fyra viktiga områden: förstärkt kunskap om civilsamhället, kopplat till bättre samverkan; minskat krångel och enklare kontaktvägar; stärkt roll för civilsamhället i socioekonomiskt utsatta bostadsområden; stärkta möjligheter för civilsamhället att delta i upphandlingar. Samtliga viktiga områden att arbeta med. IM stödjer sammantaget utredningens förslag. Den som saknas i utredningen är utvecklade tankar om hur man ska möjliggöra för civilsamhället, särskilt mellan stora och mindre föreningar, att prioritera tid till samverkan. Det finns en glidande övergång i civilsamhällets roll från röstbärare till serviceleverantör. IM menar att det är av stor vikt att värna civilsamhällets roll som röstbärare och normsättare i frågor som rör demokratiutveckling och försvar av mänskliga rättigheter. För detta arbete måste finnas stöd oberoende av civilsamhällets roll som utförare.

### **Kommentarer på utredningens delförslag**

Nedan går vi igenom de delförslag och bedömningar som presenteras i utredningen där vi känner oss direkt berörda och har en åsikt.

4.1.4 IM håller med SOU 2016:13 om vikten av att det offentliga så väl på statlig som regional och lokal nivå bör värna civilsamhällets självständighet och röstbärarroll. Detta kräver enligt IM mer generella anslag till civilsamhället. Företeelsen att myndigheter och kommuner i egen regi organiserar volontärer motverkar denna viktiga roll för civilsamhället.

4.1.5 IM är eniga med utredningen om vikten av strukturer för dialog och inflytande. Överenskommelseprocesser och IOP (idéburet Offentligt Partnerskap) är två bra former för att säkerställa detta inflytande. Vår upplevelse är att ibland blir överenskommelser inte mer än samtal, bättre struktur och ett tydliggörande av möjligheten till inflytande är därför viktig.

4.2.2 IM instämmer i att organisationernas roll i demokratin bör värnas som en modell för att samla in medborgarnas synpunkter. Det är ett sätt att stärka föreningslivets roll som röstbärare, detta kan inte ersättas av medborgardialoger. Vad utredningen missar är att ett aktivt deltagande i dialoger och överenskommelser kostar. Det är sällan mellanstora och mindre föreningar har råd att prioritera tid för samtal och samverkan, den dagliga driften tar allt tjänsteutrymme. Här finns en risk för att det är det riktigt stora etablerade organisationerna som har tid och resurser att avsätta för denna dialog.

4.2.4 IM menar att ett friare organisationsbidrag på nationell, regional och lokal nivå är ett bra sätt att säkra civilsamhällets röstbärrroll och medskapande av demokratin.

4.3.2 IM delar uppfattningen om vikten av en ökande mångfald inom civilsamhällets organisationer. MUCF kan vara en lämplig arena för att beforska, fortbilda och ekonomiskt bidra till denna utveckling i civilsamhället.

4.3.4 IM uppskattar förslaget på satsningar för att utveckla civilsamhället i socioekonomiskt utsatta bostadsområden. Här är samverkan mellan etablerade organisationer, mindre mer lokala organisationer, kommun och näringsliv av stor vikt. Bra arbete inom detta område att dra lärdom av finns exempelvis i satsningen *Kraftsamling Herrgården*.<sup>1</sup>

5.1.4 IM menar att allt för många bidrag, vilka civilsamhället är beroende av, är för riktade och för kortsiktiga. En utmaning är att det finns mängder av medel att söka för nydanande projekt, däremot väldigt lite för att driva bra redan beprövad verksamhet. Därför välkomnas förslaget att Allmänna arvsfondens kriterier för stöd med fokus på nyskapande projekt ska ses över.

5.2.7 Civilsamhällets stora roll och betydelse för mottagandet av asylsökande har blivit extra tydlig under det senaste året. Därför välkomnar IM utredningens bedömning att regeringen bör överväga åtgärder som underlättar för det civila samhället att långsiktigt bidra i detta arbete. Att pröva frågan om en särskild riktad insats i syfte att säkra den verksamhet som civilsamhällets organisationer bedriver i form av mötesplatser för asylsökande välkomnas särskilt. Det extra anslag som fördelades från Kulturdepartementet<sup>2</sup> i slutet av 2015 skulle förslagsvis kunna förlängas för att kunna fortsätta bedriva det arbete som byggts upp.

5.3.3 IM delar bedömningen att de lokala och regionala parterna, överenskommelser och samarbetsmodeller bör sikta mot större långsiktighet. Bra exempel på sådan långsiktighet finns exempelvis i det IOP som slutits mellan Göteborgs stad och ett antal frivilligorganisationer.<sup>3</sup> Där

---

<sup>1</sup> Kraftsamling Herrgården är ett samarbete mellan IM, Rädda Barnen, lokala föreningar och Malmö stad för att långsiktigt förändra förutsättningarna för engagemang i ett av Sveriges socioekonomiskt mest utsatta områden.

<sup>2</sup> Regeringsbeslut 2015-12-11: Ku2015/02981/D

<sup>3</sup> Överenskommelse om Idéburet Offentligt Partnerskap – Mottagande av ensamkommande barn och ungdomar i Göteborg, registrerat hos Göteborgs Stad Social Resursförvaltning 2015-06-26.

har överenskommelsen lett till närmre samarbete mellan civilsamhällets medverkande organisationer och inte minst arbetet för de ensamkommande barnen förbättrats.

62.1 och 6.2.3 Vikten av att underlätta för civilsamhället att delta i upphandlingar är angelägen. Den lilla del av välfärdstjänster som drivs av civilsamhället i Sverige, jämfört med andra länder, tyder på att det privata näringslivet gynnats på civilsamhällets bekostnad. Därför välkomnas alla förslag som underlättar för civilsamhället att delta i dessa. Att se till civilsamhällets mervärde och att ha olika kriterier för näringsliv och civilsamhälle i upphandlingar är centralt om regeringen vill se civilsamhället ta en större del av landets välfärdstjänster.

Yttrandet har beretts av

Martin Nihlgård, Sverigechef IM Individuell Människohjälp

Yttrandet har godkänts av

Ann Svensén, Generalsekreterare IM, Individuell Människohjälp